

بررسی جامعه شناختی رضایت زنان از مناسبات زناشویی

دکتر سید محمد صادق مهدوی^۱، مریم نسیمی^۲

چکیده

پژوهش حاضر به بررسی رضایت از روابط زناشویی و عوامل مؤثر بر آن می‌پردازد. این پژوهش به روش پیمایشی و کتابخانه ای انجام گرفته و گردآوری داده ها با پرسشنامه انجام شده است. جامعه آماری این پژوهش را زنان متأهل تهرانی زیر ۴۰ سال تشکیل داده اند. حجم نمونه این پژوهش برابر با ۴۰۰ نفر بوده و روش نمونه گیری مورد استفاده در پژوهش، نمونه گیری خوشه ای بوده است.

یافته های پژوهش حاضر نشان داد که بین رضایت جنسی و متغیرهای سن، شیوه های تربیتی استبدادی و مردسالارانه، دارا بودن مهارت زندگی، برداشت نادرست از آموزه های دینی، رضایت از وضعیت اقتصادی، تعاملات عاطفی، رضایت از سایر ابعاد زندگی، باورها و نگرشهای جنسی غلط و نحوه اجتماعی شدن همبستگی بالا وجود دارد.

نتایج تحلیل مسیر نشان می دهد که متغیر رضایت از سایر ابعاد زندگی با ضریب مسیر ۰/۴۳ بر رضایت جنسی تأثیر می گذارد و پس از آن به ترتیب سایر متغیرها " باورها و نگرشهای جنسی غلط " با ضریب تأثیر ۰/۲۳-، "سن" با ضریب تأثیر ۰/۱۹-، "تحصیلات همسر" با ضریب تأثیر ۰/۱۴-، "رضایت از وضعیت اقتصادی" با ضریب تأثیر ۰/۱۱-، " برداشت نادرست از آموزه های دینی" با ضریب تأثیر ۰/۱-، و دارا بودن مهارت زندگی " با ضریب تأثیر ۰/۱ بر متغیر رضایت جنسی تأثیر دارند. مقدار ضریب تعیین یا واریانس برآورد شده متغیرهای حاضر در مدل بر روی رضایت جنسی، ۰/۵۴ می باشد که این نتیجه نشان می دهد که مجموع متغیرهای مدل توانسته اند بیشتر از نیمی از واریانس متغیر رضایت جنسی را تبیین کنند.

واژگان کلیدی: خانواده، رضایت جنسی، مهارت زندگی، روابط جنسی

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۸۸/۸/۱۸

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۸۸/۷/۱۰

۱-استاد گروه جامعه شناسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات (نویسنده عهده دار مکاتبات) d_mahdavy@yahoo.com

۲-کارشناس ارشد مطالعات زنان

مقدمه

خانواده یکی از ارکان اصلی جامعه به شمار می رود. دستیابی به جامعه سالم، آشکارا در گرو سلامت خانواده و تحقق خانواده سالم منوط به برخورداری افراد آن از سلامت روانی و داشتن روابط مطلوب با یکدیگر است. روشن است که همسرگزینی از نخستین تعهدهای عاطفی و قانونی افراد و از تصمیمات مهم زندگی به شمار می آید. با وجود پیامدهای مثبت همسرگزینی متأسفانه بسیاری از همسران در برقراری و حفظ روابط دوستانه و صمیمی با هم مشکل دارند و بیشتر اوقات به کمک تخصصی نیاز دارند (Bronstein, 1981)

یکی از ابعاد مهم رابطه همسران که اغلب مورد غفلت قرار می گیرد، رابطه جنسی می باشد. "میل جنسی در تمامی جوامع و مذاهب یک تابو است که در هاله ای از مسائل خرافی پیچیده شده و صحبت در حدود آن معمولاً با احساس های منفی مثل شرم، خجالت، ترس و گناه همراه است. این در حالی است که رفتار و روابط جنسی، مثل خوردن و آشامیدن جزئی از نیازهای زندگی همه انسانها و به عبارتی لازمه یک زندگی مشترک سالم و بقاء نسل او است. از زمانی که ایس، کینزی و بعد از آن مسترز و جانسون، به مطالعه سیستماتیک رفتارهای جنسی انسان پرداختند، روشن شد که مشکلات و اختلالات جنسی شایع تر از آن است که قبلاً تصور می گردید. وجود مشکلاتی در زمینه مسائل جنسی مثل کمبود تمایلات جنسی، ناتوانی جنسی و غیره چه بسا که به خاطر ترس و اضطراب، شرم و خجالت یا احساس بی کفایتی و گناه مخفی مانده و بیان نشده و زنان به علت حجب و حیا علائم این مشکلات را درست بیان نمی کنند و مشکلات جنسی بصورت نهفته با علائم و عوارض دیگری مثل ناراحتی های جسمانی، افسردگی و نارضایتی از زندگی زناشویی بروز می کند" (اوحدی، ۱۳۸۴، ص ۲۹). نارضایتی از مناسبات جنسی، علاوه بر تأثیرات منفی روحی و روانی بر خود فرد مانند افسردگی، عدم تعادل روحی و روانی و شخصیتی، پیامدهایی چون پرخاشگری و خشونت، روابط جنسی خارج از چارچوب خانواده نیز داشته و بر دیگر اعضاء خانواده، اطرافیان و سلامت جامعه نیز تأثیر گذار خواهد بود.

عدم رضایتمندی جنسی زوجین و ناسازگاریهای خانوادگی گاهی اوقات می تواند بر رفتار فرزندان تأثیر بگذارد (لومان و همکاران، ۱۹۹۹). کودک رشد یافته در چنین خانواده ای، به دلیل عدم وجود ارتباطات سالم خانوادگی نسبت به همسالان خود زمینه بیشتری برای گرایش به آسیب هایی چون اعتیاد، فرار از خانه و... خواهد داشت.

بنابر تحقیقات انجام شده در ایران ۴۰ درصد از طلاق‌ها به علت خیانت و معاشرت‌های پنهانی در همسران ایرانی ناشی از عدم رضایتمندی جنسی یکی از زوجین بوده است. همچنین عدم رضایتمندی جنسی با افزایش مشکلات اجتماعی از قبیل جرائم، تجاوزات جنسی، خیانت به همسر و بیماری روانی و احساس پوچی و ناسازگاری ارتباط تنگاتنگ دارد (هاشمی فرد، ۱۳۷۱). بطور کلی می‌توان گفت از آنجا که معمولاً نارضایتی در بخشی از رابطه زوجین به راحتی به بخش‌های دیگر سرایت می‌کند لذا شناخت عوامل ایجادکننده یک نارضایتی می‌تواند به کاهش نارضایتی‌های دیگر و حل مشکلات در بخش‌های دیگر زندگی بیانجامد. با توجه به آنچه مطرح شد می‌توان پی برد این موضوع امروزه به مسأله‌ای بسیار مهم تبدیل شده و ابعاد مطروحه آن جای بررسی و پژوهش بسیار دارد.

مبانی نظری پژوهش

نظریه فمینیستی

"فمینیست‌ها معتقدند که رضایت جنسی برای هر دو طرف رابطه اهمیت دارد و تبلور این بحث در تصویری آرمانی خلاصه می‌شود که ازدواج را نوعی مشارکت جنسی رضایت بخش می‌داند. فمینیست‌ها معتقدند، مؤانست جنسی معمولاً با معیارهای مردانه تعریف می‌شود یعنی زنان باید از تماس دخولی مردان لذت ببرند و گرنه سردمزاجند. سردمزاجی معمولاً مشکل زن به حساب می‌آید نه ایراد شریک رابطه او. به اعتقاد فمینیست‌ها برای تعریف تمایلات جنسی نیز از اصطلاحات مردانه استفاده می‌شود. مدام گفته می‌شود که میل جنسی در زن ضعیف است اما باید مرد را به سوی خود بکشد و از همین رو نیاز دارد که با خرید لباس‌های هوس‌انگیز خود را خوشگل کند. مرد را از نظر جنسی فاعل و مهاجم و اسیر شهوتی مهارناپذیر جلوه می‌دهند که فقط با کامیابی از زن سیراب می‌شود صرف نظر از اینکه زن مایل باشد یا نباشد. رادیکال فمینیست‌ها مدعی‌اند که هرگونه پیشروی جنسی مرد برخلاف میل زن را می‌توان شکلی از تجاوز به حساب آورد که جامعه ما آنرا نادیده می‌گیرد و در واقع تجاوز را نهادینه می‌کند. به همین قیاس بهره‌کشی جنسی از زنان و دختران در خانه، محصول همان تصویری است که مردان را صاحب امیال جنسی مهارناپذیر و زنان را قربانی آن معرفی می‌کند زیرا بهره‌کشان غالباً مردان و قربانیان اغلب زنان‌اند. از اینرو بسیاری از فمینیست‌ها معتقدند شکل‌هایی که برای روابط جنسی ساخته و پرداخته می‌

شود در خدمت تعیین هویت زنان است و ریشه آن نیز در ایدئولوژی خانواده و تجربیات زندگی خانوادگی است" (ابوت و والاس، ۱۳۸۰، ص ۱۳۴).

هرچند تمام گرایشهای فمینیستی به نابرابری در رابطه جنسی بعنوان یکی از ابعاد نابرابری جنسیتی توجه کرده اند، اما از دیدگاههای متفاوتی به تبیین این نابرابری پرداخته اند و برخی از گرایشهای فمینیسم، از جمله فمینیسم رادیکال، تأکید بیشتری بر این جنبه از نابرابریها داشته اند.

نظریه فروید

تئوریهای جدی در مورد رابطه جنسی و تمایلات جنسی از نظریه فروید آغاز شد. فروید، منشاء فعالیت های روانی انسان را تمایل جنسی معرفی می کند. به اعتقاد فروید، "انگیزش اساسی رفتار انسان، ماهیت جنسی دارد. به عبارت دیگر، انسان موجودی لذت طلب است. از سوی دیگر، محدودیت های عرف حاکم بر جوامع، مانعی بر سر راه میل لذت طلبی انسان است. فروید، روش هایی را شرح می دهد که انسان بتواند با بهره گیری از آنها، میان غریزه جنسی و محدودیت های اجتماعی خودش، سازش خاصی را ایجاد کند" (شفیع آبادی، ۱۳۶۵، ۴۰ - ۴۲).

فروید در تئوری غریزه دوگانه جنسی، دو گروه بزرگ غریزی را مشخص کرد: "غریزه زندگی" که دوستی، محبت، عشق، تولید مثل و حفظ بقای خویش را ایجاد می کند و "غریزه مرگ" که موجب مرگ و نیستی، کینه و عداوت و انهدام نسل است. فروید در بررسی غرایز زندگی، عشق را یکی از غرایز معرفی کرده، در تعریف عشق می گوید: "در نظر ما منظور از عشق، آن علاقه و محبتی است که قسمتی از آن به آمیزش های جنسی می انجامد (فروید، ۱۳۴۳، ص ۱۶۴). از دیدگاه فروید، غریزه زندگی که غریزه جنسی مهم ترین آن است، در مراحل تحول، در نواحی شهوت انگیز سیر می کند. این جریان از دیدگاه رشد روانی - جنسی به سه دوره اصلی تقسیم می شود:

- دوره اول: "دوره قبل از تناسلی"، از تولد تا حدود ۵ سالگی است.
- دوره دوم: "دوره نهفتگی" است و از ۵ سالگی تا بلوغ ادامه دارد.
- دوره سوم: "دوره تناسلی" یا بلوغ جنسی است و میل جنسی به شکل نهایی خود تجلی دارد. فروید معتقد بود که در کودک، در حدود سنین ۴ تا ۶ سالگی، غریزه جنسی بدون اینکه رشد کافی داشته باشد، فعال است و کودک از مالش آلت جنسی خود، که نوعی استمناء است، لذت می برد و موجب تمایلاتی از جمله تمایل پسر به مادر می شود و همچنین دختر سعی می کند پدر

بررسی جامعه شناختی رضایت زنان از مناسبات زناشویی..... ۹

را شیفته خود کند. بر اثر این تمایلات، عقده اودیپ تشکیل می گردد. عقده اودیپ عبارت است از اینکه هر جنسی از همجنس خود متنفر و به جنس مخالف متمایل می گردد. به نظر فروید حل عقده اودیپ از اهمیت خاصی برخوردار است. زیرا پیدایش تمام بیماری های روانی به حل ناموفق این عقده مربوط می شود.

"از نظر فروید عوامل برانگیختگی میل جنسی، عوامل درونی و بیرونی را در برمی گیرد. فکر زیاد، دقت بیش از اندازه بر یک موضوع جنسی، از جمله عوامل درونی برانگیختگی میل جنسی و شرایط و اوضاع و احوال مکانی- زمانی و اجتماعی از جمله عوامل بیرونی میل جنسی به حساب می آیند (کجاف، ۱۳۸۱، ص ۵۵).

نظریه اریک فروم

"بر اساس نظریه او، میل جنسی یکی از مظاهر استقلال است که در سالهای اولیه زندگی نمایان می شود. زشت شمردن آن سبب واپس زدگی میل جنسی و احساس گناه در کودک شده و لاجرم او را مطیع تر می کند. شکستن تابوی جنسی اقدامی است عصیانگر در جهت پس گرفتن استقلال شخصی، ولی با این روش نمی توان به آزادی بیشتری دست یافت. در حقیقت تابوها سبب توجه ذهنی به امور جنسی و گمراهی می شود، ولی این امر آزادی به بار نمی آورد" (کجاف، ۱۳۸۱، ص ۵۵).

"رابطه میل جنسی و احساس گناه در نظریه فروم از اهمیت خاصی برخوردار است. فروم کوشیده است که انسان را از گناه ناشی از واپس زدن میل جنسی رها شده نشان دهد. او معتقد است که انسان نمی تواند از میل جنسی فارغ شود و اگر آن میل، عیب تلقی شود، احساس گناه طبیعی است. محدودیتی که به امور جنسی تحمیل می شود به احساس گناه می انجامد که دستاویزی برای وضع اصول اخلاقی قدرتگراست. فروم معتقد است که در جامعه غربی به علت جهتگیری مصرفی، از میل جنسی برای پوشاندن فقدان صمیمیت بهره گیری می شود. نزدیکی جسمانی، به وسیله ای برای پوشاندن عیب بیگانگی انسانها تبدیل شده است.

اریک فروم معتقد است که بشر با دو نوع سایق هیجانی راهنمایی می شود. یکی بیولوژیکی است که در همه یکسان است و نیازهایی را در بر می گیرد که لازمه بقاست. نیاز به غذا و آب از جمله این نیازها بشمار می روند. و دیگر هیجانهای ثانویه که ریشه بیولوژیکی ندارند و در همه یکسان نیستند. هیجانهایی مانند عشق، همبستگی، حسد، نفرت، رشک، و حرص و غیره، از ساختار

۱۰ ..... پژوهش نامه علوم اجتماعی، سال دوم، شماره سوم، پاییز ۱۳۸۷

اجتماعی بر می خیزد. هیجانهای اجتماعی بر خلاف هیجانهای بیولوژیکی، حاصل ساختار اجتماعی هستند. فروم علی رغم اینکه میل جنسی را رفتاری می داند که دارای عناصر شبه غریزه است، عوامل مؤثر بر آن را ناشی از یادگیری و فرهنگ بشمار می آورد" (کجاف، ۱۳۸۱، ص ۵۶).

اریک فروم عشق را نتیجه رضایت کافی جنسی نمی داند، بلکه کامیابی جنسی را نتیجه عشق می شناسد. او در مطالعه مشکلات جنسی این موضوع را نشان می دهد و می گوید: "مطالعه یکی از متداولترین مشکلات جنسی، یعنی، سردمزاجی زن و ناتوانی روانی - جنسی مرد نشان می دهد که علت واقعی این مشکلات، ناآگاهی از روشهای درست جنسی نیست، بلکه علت واقعی منعهایی است که عشق را غیر ممکن می سازد. ترس یا تنفر از غیر همجنس اساس این مشکلات است که موجب می شود شخص خودش را کاملاً در اختیار طرف مقابل نگذارد، بی پیرایه عمل نکند، به شریک جنسی خود در صمیمیت و هم آغوشی اعتماد نکند. کسی که از نظر جنسی دچار منع شده است، اگر بتواند خود را از ترس یا تنفر برهاند و در نتیجه در عشق ورزیدن توانا شود، مشکلات جنسی وی نیز حل خواهد شد، و اگر نتواند، هر چه در روابط جنسی آزموده باشد بی حاصل است" (کجاف، ۱۳۸۱، ص ۵۹).

نظریه فرانکل

عشق تنها راهی است که با آن می توان ژرفای وجود دیگری را دریافت. کسی نمی تواند از وجود و سرشت فرد دیگری کاملاً آگاه شود، مگر آنکه عاشق او باشد. در معنادرمانی فرانکل، عشق، پدیده ای نیست که از پدیده اصلی دیگری زاییده شده باشد. عشق به اصطلاح، اعتلایافته غریزه جنسی نیست، بلکه خود مانند غریزه جنسی پدیده ای اصلی و ابتدایی است. میل جنسی معمولاً حالتی است از بیان عشق و وقتی جایز و حتی مقدس است که مرکبی برای عشق باشد. پس عشق اثر جانبی میل جنسی نیست، بلکه میل جنسی راهی برای درک عشق است (کجاف، ۱۳۸۱، ص ۵۵).

نظریه مزلو

در دیدگاه مزلو نیاز به ارضاء تمایلات جنسی هم ردیف نیاز به پاسخگویی به انگیزش هایی چون نیاز به هوا، تشنگی، گرسنگی و نیاز به خواب و غیره و در رده نیازهای فیزیولوژیک، یا همان نیازهای اساسی و اولیه و زیربنایی انسان و هر موجود زنده دیگر می باشد. به اعتقاد مزلو، رابطه جنسی، همچون عشق، جایگاه ویژه ای در اصول روانشناختی انسانها بخصوص انسانهای با درجات بالای سلامت روانی (خود شکوفا)، دارد. وی می گوید: "تمایلات جنسی و عشق می توانند در

بررسی جامعه شناختی رضایت زنان از مناسبات زناشویی..... ۱۱

افراد سالم بطور کامل تری در هم ترکیب شوند و غالباً چنین نیز می شوند. این دو مقوله در زندگی افراد سالم (خود شکوفا) بسوی ترکیب و ممزوج شدن با یکدیگر گرایش دارند (اوحدی، ۱۳۸۴، ص ۸۹).

نظریه پرلز

پرلز سائق انسان را وضعیت های ناتمام یا گشتالت های ناقص می داند. ما بطور نامنظم به سراغ این گشتالت های تکمیل نشده می رویم، زیرا آنها را به ترتیب اهمیت منظم کرده ایم. اضطرابی ترین وضعیت تا ارضاء نشود، هدایت کننده افکار و رفتار ماست. سپس مهمترین وضعیت بعدی نمایان می شود و به همین ترتیب ادامه می یابد. بر اساس دیدگاه پرلز، مشکلات جنسی فرد زمانی رخ می دهد که بعنوان یک وضعیت ناتمام در فرد باقی بماند و تمامیت او و کل وجود انسانی را به مخاطره اندازد.

به اعتقاد پرلز، افراد زیادی از پدر و مادر و فرهنگ خویش آموخته اند که باید انگیزه های خود را فرو نشانند و در نتیجه از بیان انگیزه ها بیم دارند با این حال، جوشش های سرکوب شده به سادگی ناپدید نمی شوند و از راههای دیگری خود را نمایان می سازند. بطور مثال، چه بسا تمایلات قوی جنسی و عطشی فراوان به رابطه و آمیزش جنسی بصورت زهد و پرهیزگاری و انجام افراطی عبادت های مذهبی یا ریاضت های خاص بروز و تظاهر می نماید. بدین ترتیب با تعارضات و عقده های روانی حاصله، سلامت روانی فرد از بین رفته، دچار اختلال روانی می گردد" (اوحدی، ۱۳۸۴، صص ۹۴ - ۹۵).

نظریه هورنای

هورنای از کسانی است که بر نظریه فروید انتقاد وارد کرده است. او در اینباره می گوید: "در هر صورت تجربه نشان می دهد که ارتباط بین محبت و تمایل جنسی یک ارتباط حتمی، ضروری و همیشگی نیست؛ یعنی نمی شود گفت که این دو، یک پدیده هستند یا ریشه و محرک واحدی دارند. به نظر من محبت پدیده ای کاملاً جدا از تمایل جنسی است که می توان گفت تنها در بعضی موارد با یکدیگر ارتباط پیدا می کنند و در یکدیگر تأثیر می گذارند. بسیاری از انحرافها و ناتوانیهای جنسی، ناشی از احتیاج عصبی به محبت است و منشاء احتیاج عصبی به محبت نیز اضطراب اساسی است. کسانی که رابطه جنسی رضایت بخشی ندارند و نمی توانند از نزدیکی

جنسی لذت سالم و طبیعی ببرند، بیشتر حریص می شوند و احتمال اینکه ارضای نیازهای روانی خود را در امور جنسی جستجو کنند، زیادتر می شود (هورنای، ۱۳۶۹).

تجلی مشکلات و ناراحتی های افراد عصبی در امور جنسی ممکن است به دو صورت باشد: ۱- بصورت میل افراطی و اجباری به نزدیکی جنسی و ۲- بصورت خودداری از این امور.

این نظر فروید که، وضع، حال و عواطف مخصوص زنان و عمیقترین کشمکش های درونی آنان ناشی از کمبود آلت جنسی و حسادتشان نسبت به جنس مذکر است، مورد قبول هورنای نیست. او معتقد است که روحیه مخصوص زن بر پایه بی اعتمادی و تصور مبالغه آمیز او درباره روابط عاشقانه استوار است و تقریباً هیچ ارتباطی با ساختمان اندام جنسی او ندارد.

هورنای عقده ادیپ و دوگانگی روانی کودک را به وجهی که فروید بیان کرده است، قبول ندارد. به اعتقاد او پرخاشگری کودک ناشی از غریزه جنسی و رقابت نیست، بلکه ناشی از دلوپسی و از بیم آن است که مورد بی مهری قرار بگیرد و از حمایت و مراقبت محروم شود. هورنای برخلاف فروید که لیبدو را نوعی انگیزه جنسی می دانست که در سراسر زندگی، آدمی را آزار می دهد و موجب اختلالهای روانی در وی می شود، آنرا یک انگیزه هیجانی می پنداشت. از نظر هورنای مسائل جنسی معلول دلوپسی هستند و نه علت آن (هورنای، ۱۳۶۹).

نظریه رشدشناختی

لارنس کلبِرگ که یکی از معروفترین نظریه پردازان شناختی است، درباره تناسب رفتار جنسی با جنسیت فرد معتقد است که کودکان مفاهیم جنسی و عشقی را بتدریج یاد می گیرند؛ مطمئناً آنان خود، هویت خویش را معین کرده و هویت جنسی دیگران را تشخیص خواهند داد. وقتی پسر یا دختر هویت جنسی خود را شناخت، از والد همجنس خود بعنوان الگوی خود پیروی خواهد کرد.

نظریه یادگیری اجتماعی

نظریه پردازان یادگیری اجتماعی مانند آلبرت بندورا و والتر میشل، بر اساس الگوگیری و تقویت معتقدند که، کودکان رفتارهای جنسی مناسب جنس خود را یاد می گیرند و سپس هویت جنسی خود را می سازند.

چهارچوب نظری پژوهش

موضوع مورد پژوهش از دیدگاه مکتب اسلام قابل تحلیل و تبیین می‌باشد. مکتب اسلام استفاده معتدل و سنجیده از لذت‌های دنیوی را برای انسان فطری و جزء شئون سعادت و خوشبختی وی قلمداد کرده است (کجاف، ۱۳۸۱، ص ۱۴۳). اسلام واپس زدن گزینه جنسی را جایز نشموده و اساساً شهوت جنسی را زشت و پلید ندانسته، بلکه سعی کرده است که با تدابیر خاصی محبت عمیق و صمیمیت میان زن و شوهر را هر چه بیشتر محکم و استوار گرداند.

پیشوایان دین اسلام در راستای ایجاد چنین پیوندی و ایجاد پویایی و نشاط در رابطه جنسی با همسر، به زن و شوهر دستور داده اند تا خود را برای یکدیگر بیارایند و خوشبو کنند و آرایش و خوشبویی برای همسر را باعث عفت همسر معرفی می‌کنند. از جمله پیامبر اکرم (ص) می‌فرماید: هر مردی موظف است خود را برای همسرش آراسته نماید همان طور که دوست دارد همسرش برای او خوشنما باشد. "امام کاظم (ع) می‌فرماید: رعایت نظافت و خوشنمایی مرد از جمله اموری است که بر عفت زن می‌افزاید. هر آینه زنانی به سبب بی‌توجهی شوهرانشان به آراستگی و نظافت، از پاکدامنی دست برداشتند" (مستدرک الوسائل، ۵۵۹، به نقل از غلامی، ۱۳۷۷، ص ۷۰).

مکتب اسلام کامروا نشدن زن و نارضایتی جنسی زن را از جفاپیشگی مرد و نادانی او دانسته و آنرا سخت نکوهش کرده است. "پیامبر اسلام (ص) در این باره فرموده است، سه چیز از نادانی است:... یکی آنکه شخص با همسر خود قبل از گفتگو و انس، مقاربت کند و پیش از آنکه زن ارضاء شود خود را ارضاء نماید. پرسیدند چگونه چنین کند؟ فرمود: خودداری و درنگ کند تا از هر دو انزال شود" (غلامی، ۱۳۷۷، صص ۱۴-۱۲).

در مورد اینکه چگونه باید زن را برای برقراری رابطه جنسی آماده ساخت نیز احادیث فراوانی وجود دارد؛ "امام صادق (ع) می‌فرماید: هرگاه بخواهید با زنانتان آمیزش کنید نخست باید با آنها شوخی‌های شهوت‌انگیز نمایید و کاملاً آماده‌شان سازید، زیرا در این صورت آمیزش برای شما و همسرانتان خوشایندتر و لذتبخش‌تر می‌شود" (وسائل الشیعه، به نقل از غلامی، ۱۳۷۷، ص ۷۳). "در حدیثی از امام رضا (ع) آمده است: قبل از آمیزش آنچه می‌توانی با همسرت رفتاری شهوت‌انگیز پیش‌گیر، چه این عمل سبب غلبه میل جنسی او می‌شود و آثار آن در چشم و صورتش نمایان می‌گردد و می‌خواهد از تو مانند آن را که تو از وی می‌خواهی" (بحارالانوار، ۳۲۷، به نقل از غلامی، ۱۳۷۷، ص ۷۳).

در این احادیث نکات قابل توجهی وجود دارد که رویکرد آیین اسلام را نسبت به رضایت جنسی زنان نشان می دهد. احادیث نشان می دهد که اول زن و مرد باید هر دو از رابطه جنسی بهره برده و ارضاء شوند و این رابطه یک رابطه یکطرفه نیست. احادیث اشاره به نادانی مردان در این زمینه دارد که این خود به اهمیت آگاهی در این رابطه اشاره دارد و آگاهی مردان را عامل بسیار مهم در رضایت جنسی زنان دانسته است. پیام ضمنی دیگر این احادیث لزوم آموزش دادن به زنان و مردان در زمینه مسائل جنسی می باشد چراکه در واقع این احادیث و بسیاری احادیث دیگر که در زمینه مسائل جنسی آمده نوعی آموزش مهارت جنسی می باشد.

مکتب اسلام با وجود همه تأکیدهایی که بر عفت و رزوی زنان دارد، حیای بیجای آنان را مورد نکوهش قرار داده است. مکتب اسلام حیای بیجا برای زن را نه تنها نشانه فضیلت و شخصیت زن نمی داند بلکه معتقد است این حیا از منزلت زن نزد شوهر می کاهد. در این راستا "یکی از پیشوایان مکتب اسلام می فرماید: بهترین زنان شما زنی است که وقتی با شوهر خلوت کند، همچنان که از لباس برهنه می شود از حیا نیز برهنه گردد و چون از خلوت با شوهر بدر آید و لباس بر تن کند، جامه پولادین حیا را نیز بپوشد" (وسائل الشیعه، ۱۶، به نقل از غلامی، ۱۳۷۷، ص ۲۹) همچنین از "پیامبر اسلام نقل شده که فرمودند: بهترین زنان شما زن با عفتی است که به آمیزش با شوهر تمایل بسیار داشته باشد" (فروع کافی، ۳۲۴، به نقل از غلامی، ۱۳۷۷، ص ۲۹). در این حدیث علاقه به همبستری را در کنار عفت ذکر کرده است و این نشاندهنده آن است که این دو با یکدیگر هیچ منافاتی ندارند.

"پیامبر اسلام در جایی دیگر می فرمایند: با زنی که به آمیزش بی علاقه باشد ازدواج نکنید" (وسائل الشیعه، ۲۰، به نقل از غلامی، ۱۳۷۷، ص ۲۷). بنابراین نه تنها تمایل به همبستری با همسر منافاتی با حیایی که اسلام مطرح کرده ندارد و اسلام حیا نسبت به شوهر را نکوهش می کند بلکه اسلام اظهار علاقه و پیشقدم شدن زن در رابطه جنسی را یک حسن برای زن می داند همچنانکه "پیامبر اکرم (ص) فرموده است: زن باید برای شوهرش با نیکوترین عطری که دارد خود را معطر سازد و زیباترین جامه اش را بپوشد و به جالبترین صورت، خود را آرایش نماید و صبح و شام خویشتن را به شوهر عرضه کند" (فروع کافی، ۵۰۸، به نقل از غلامی، ۱۳۷۷، ص ۲۹). در نتیجه این پندار که زن نباید در رابطه جنسی پیشقدم باشد و تمایل به آن نشان دهد با توجه به مکتب اسلام پندار غلطی است که هیچ ریشه ای در مکتب اسلام ندارد.

مروری بر پژوهش های انجام شده

پژوهش نوال السعداوی (۱۹۷۸)، وجود رابطه میان رضایت جنسی و نحوه تربیت و اجتماعی شدن را نشان داد. پژوهش کیلمن و همکاران (۱۹۹۰)، وجود رابطه میان رضایت جنسی و مهارتهای زندگی به زنان و پژوهش کاتجا ابل (۲۰۰۸)، پی مک کیب (۲۰۰۷)، کیلمن و همکاران (۱۹۹۰)، کوپر و آلون (۱۹۸۷) و خیرخواه (۱۳۸۴)، وجود رابطه میان رضایت جنسی و آموزش جنسی به زنان و مردان را نشان داد. پژوهش سانگ (۱۹۹۴)، وجود رابطه میان رضایت جنسی و دارا بودن مهارتهای زندگی (داشتن اعتماد به نفس، نگرش مثبت، توانایی همدلی و ...) به زنان و مردان را نشان داد. نتیجه پژوهش براون و پروپر (۱۹۸۶)، جراند موشر (۱۹۸۰) و نوبر و همکاران (۲۰۰۶)، وجود رابطه میان رضایت جنسی و یکی از جنبه های برداشت نادرست از دین که احساس گناه در زنان می باشد را نشان داد. پژوهش ایازی (۱۳۸۲)، وجود رابطه میان متغیرهای تعداد فرزندان، تحصیلات، تحصیلات همسر و سن و رضایت جنسی را نشان داد. پژوهش ساکولسکی و هنریک (۱۹۹۹)، یانگ و همکاران (۲۰۰۰)، فرانک (۱۹۷۹) و کوپر و آلون (۱۹۸۷)، وجود رابطه میان رضایت جنسی و رضایت از روابط عاطفی و زناشویی را نشان داد. نتیجه پژوهش ایازی (۱۳۸۲)، وجود رابطه میان رضایت جنسی و اختلاف سنی زوجین را نشان داد. نتیجه پژوهش قاسمی و فروزش (۱۳۸۴)، وجود رابطه میان رضایت جنسی و سازگاری در زمینه های مختلف زندگی را نشان داد و پژوهش وکیلی (۱۳۶۸)، رابطه بین رضایت کلی از سایر ابعاد زندگی با رضایت جنسی را نشان داد. نتیجه پژوهش سجادی و مهابادی (۱۳۷۲)، وجود رابطه میان رضایت جنسی و آزاد بودن از نگرشها و باورهای نادرست جنسی را نشان می داد، و پژوهش شکرالهی (۱۳۷۵)، وجود رابطه میان رضایت جنسی و نگرش مثبت و صحیح به رابطه جنسی را نشان داد.

اهداف پژوهش

در پژوهش حاضر به بررسی جامعه شناختی رضایت زناشویی با تأکید بر رضایت جنسی و رابطه آن با شیوه تربیتی، نحوه اجتماعی شدن، مهارتهای زندگی، تعاملات عاطفی، آموزش های جنسی نگرش و باورهای نادرست و برداشت نادرست از آموزه های دین در زنان متأهل تهرانی زیر ۴۰ سال می پردازیم.

فرضیه‌های پژوهش

به نظر می‌رسد میان به‌کارگیری شیوه‌های تربیتی استبدادی و مردسالارانه و عدم رضایت جنسی زنان رابطه وجود دارد.

به نظر می‌رسد میان نحوه اجتماعی کردن دختران و میزان رضایت جنسی آنان، رابطه وجود دارد. به نظر می‌رسد میان وجود آموزش مهارت‌های زندگی به زنان و مردان و رضایت جنسی زنان رابطه وجود دارد.

به نظر می‌رسد میان وجود آموزش‌های جنسی به موقع به زنان و مردان و رضایت جنسی زنان رابطه وجود دارد.

به نظر می‌رسد میان وجود مهارت‌های زندگی و رضایت جنسی زنان رابطه وجود دارد.

به نظر می‌رسد میان برداشت نادرست از آموزه‌های دین در ارتباط با امور جنسی و میزان رضایت جنسی زنان رابطه وجود دارد.

به نظر می‌رسد میان میزان تحصیلات، تحصیلات همسر، سن، سن ازدواج، درآمد، تعداد فرزندان، اشتغال و رضایت جنسی زنان رابطه وجود دارد.

به نظر می‌رسد میان میزان تعاملات عاطفی میان زوجین و رضایت جنسی زنان رابطه وجود دارد.

به نظر می‌رسد میان میزان اختلاف سنی زوجین و رضایت جنسی زنان رابطه وجود دارد.

به نظر می‌رسد میان رضایت از سایر ابعاد زندگی و رضایت جنسی زنان رابطه وجود دارد.

به نظر می‌رسد میان وجود نگرش و باورها و آموخته‌های نادرست نسبت به امور جنسی و میزان رضایت جنسی زنان رابطه وجود دارد.

روش پژوهش

روش اصلی این مطالعه پیمایشی است و به منظور بررسی تئوریک آن نیز از شیوه اسنادی و کتابخانه‌ای بهره گرفته شده است. لازم به ذکر است که برای بررسی برخی ابعاد ناشناخته متغیر وابسته رضایت جنسی در ارتباط با چهل نفر از پاسخگویان از روش مصاحبه نیز استفاده شده است.

جامعه و نمونه پژوهش

جامعه آماری پژوهش حاضر را کلیه زنان متأهل ساکن در شهر تهران با سن ۳۹ سال و کمتر تشکیل می‌دهند. در این پژوهش به منظور دستیابی به نتایجی از نمونه که قابل تعمیم به جامعه باشد

از یکی از شیوه‌های نمونه‌گیری احتمالی، بنام خوشه‌ای (چندمرحله‌ای) استفاده شده است. به همین منظور تهران را به ۵ منطقه شمال، جنوب، مرکز، شرق و غرب تقسیم نموده و در هر منطقه بطور تصادفی ۸۰ فرد به پرسشنامه پاسخ دادند و در مجموع ۴۰۰ پرسشنامه پر شد. از آنجا که پرسشنامه‌ها بصورت حضوری تکمیل شد، کلیه پرسشنامه‌ها از پاسخگویان دریافت گردید. میانگین سنی آزمودنیها، ۳۲/۷۹ (با انحراف استاندارد ۶/۱۷)، میانگین سن ازدواج، ۲۱/۷۲ (با انحراف استاندارد ۳/۹۲)، میانگین اختلاف سن با همسر، ۵/۴۹ (با انحراف استاندارد ۳/۴۲)، میانگین درآمد خانواده ۷۶۸۰۰۰ تومان (با انحراف استاندارد ۴۲۶۰۰۰ تومان) بود. از نظر تحصیلی، بیشترین فراوانی مربوط به سطح تحصیلی دیپلم (۲/ درصد ۴۱) و کمترین، مربوط به بی سواد و دکتری (۰/۵ درصد) بود. از نظر وضعیت اشتغال، ۶۵/۵ درصد از زنان غیر شاغل و ۳۴/۵ درصد از زنان شاغل بودند. از نظر تحصیلات همسر بیشترین فراوانی مربوط به سطح تحصیلی دیپلم (۳۹/۸ درصد) و کمترین، مربوط به بی سواد (۱ درصد) بود. از نظر تعداد فرزندان، بیشترین فراوانی مربوط به ۲ فرزند (۲۹/۵ درصد) و کمترین مربوط به ۵ فرزند (۲ درصد) بود و از نظر گذراندن دوره‌های آموزشی، تنها ۲ درصد از زنان دوره آموزشی مهارت جنسی و ۳/۲ درصد از زنان دوره آموزشی مهارت زندگی را گذرانده بودند.

ابزار پژوهش

با توجه به روش اتخاذ شده برای انجام این تحقیق اطلاعات مورد نیاز از طریق پرسشنامه نیمه باز- نیمه بسته پژوهش‌گر ساخته، شامل ۷۹ سؤال بسته و ۳ سؤال باز جمع‌آوری شده است. پرسشنامه دارای دو بخش است؛ بخش اول مربوط به ویژگیهای فردی مانند سن، تحصیلات، وضعیت اشتغال، تحصیلات همسر و تعداد فرزند است و در بخش دوم بر اساس فرضیه‌ها برای سنجش متغیرهایی که

رابطه‌شان با رضایت جنسی مدنظر است، سؤالاتی طرح شده است. ضریب پایایی (آلفای کرونباخ) در هر یک از گویه‌ها بالای ۰/۹ را نشان داد که این امر بیانگر همسازی درونی و همبستگی بسیار زیاد گویه‌های انتخاب شده می‌باشد. همچنین پرسشنامه مذکور دارای اعتبار صوری می‌باشد. در این پژوهش برای تجزیه و تحلیل داده‌ها، روش‌های آماری توصیفی (فراوانی، درصد، میانگین، انحراف استاندارد) و استنباطی (ضریب همبستگی دو متغیره پیرسون، رگرسیون خطی همزمان و گام به گام و تحلیل مسیر بر مبنای رگرسیون خطی گام به گام) بکار گرفته شد.

یافته های پژوهش

در این قسمت، ابتدا نتایج توصیفی پژوهش ارائه می شود و در ادامه به بررسی فرضیه های پژوهش می پردازیم.

جدول شماره (۱) شاخصهای توصیفی متغیرهای مستقل و وابسته حاضر در پژوهش

وضعیت شاخص			انحراف استاندارد	میانگین	بیشینه	کمینه	تعداد	شاخص آماری	
بالا	متوسط	پایین						متغیر	مستقل
33/1-45	21/1-33	9-21	7/85460	32/2775	61/00	10/00	400	شیوه های استبدادی و مردسالارانه	
25/8-35	16/4-25/7	7-16/3	4/75357	25/1325	35/00	12/00	400	دارا بودن مهارت زندگی	
14/8-20	9/4-14/7	4-9/3	2/52381	17/2957	20/00	7/00	399	برداشت نادرست از آموزه های دینی	
3/68- 5	2/34-3/67	1-2/33	1/35071	3/3125	5/00	1/00	400	رضایت از وضعیت اقتصادی	
۷/۳۴-10	4/67-7/33	2-4/66	1/76282	6/9850	10/00	2/00	400	فرزندان	
۳۶/۶۸-50	۲۳/۳۴-۳۶/۶۷	10-۳۳/۲۳	8/33304	36/2100	54/00	10/00	400	تعاملات عاطفی	
۷-10	5-7	2-۵	2/27120	7/1925	10/00	2/00	400	رضایت از اختلاف سن	
3/68- 5	2/34-3/67	1-2/33	1/37962	3/4625	5/00	1/00	400	رضایت از سن ازدواج	
۶۹/۶۷-95	۴۴/۳۴-۶۹/۶۶	19-۴۴/۳۳	14/45359	65/9075	95/00	25/00	400	رضایت از سایر ابعاد زندگی	
۳۶/۶۸-50	۲۳/۳۴-۳۶/۶۷	10-۳۳/۲۳	5/30044	38/6750	50/00	24/00	400	باورها و نگرشهای جنسی نادرست	
19/34-40	18/67-19/33	8-۱۸/۶۶	3/93	29/58	38/00	19/00	400	نحوه اجتماعی شدن	
21-30	14-21	6-14	6/19526	22/3275	30/00	6/00	400	رضایت جنسی	

چنان که در جدول شماره (۱) دیده می شود، شیوه های استبدادی و مردسالارانه، برداشت نادرست از آموزه های دینی، باورها و نگرشهای جنسی نادرست، نحوه اجتماعی شدن و رضایت جنسی در حد بالا و دارا بودن مهارت زندگی، رضایت از وضعیت اقتصادی، تعاملات عاطفی، رضایت از اختلاف سن، رضایت از سن ازدواج و رضایت از سایر ابعاد زندگی در حد متوسط می باشد.

جدول شماره (۲) ضریب همبستگی پیرسون بین برخی از متغیرهای زمینه ای با رضایت جنسی

متغیر مستقل		سن	سن ازدواج	تحصیلات	اختلاف سنی	تعداد فرزندان	تحصیلات همسر	تحصیلات پدر	تحصیلات مادر	تحصیلات پدر همسر	تحصیلات مادر همسر
متغیر وابسته	رضایت جنسی										
		-۰/۳۳	۰/۱	۰/۱۹۸	-۰/۱۵	-۰/۲۵	۰/۱۵	۰/۱۲۴	۰/۱۱۴	۰/۱۱۱	۰/۱۰۵

جدول شماره (۳) ضریب همبستگی پیرسون بین برخی از متغیرهای مستقل با رضایت جنسی

رضایت از سن ازدواج	رضایت از اختلاف سن	رضایت از وضعیت اقتصادی	نحوه اجتماعی شدن	باورها و نگرشهای جنسی نادرست	رضایت از سایر ابعاد زندگی	تعاملات عاطفی	برداشت نادرست از آموزه های دینی	دارا بودن مهارت زندگی	شیوه های استبدادی و مردسالارانه	متغیر مستقل متغیر وابسته
۰/۲۴۷	۰/۲۳۸	۰/۴	۰/۳۲	-۰/۴	۰/۶۳	/۵۵	-۰/۴	۰/۴۸	-۰/۵۵	رضایت جنسی

چنان که در جدول شماره ۲ و ۳ دیده می شود، میان سن، اختلاف سن، تعداد فرزند، شیوه های استبدادی و مردسالارانه، برداشت نادرست از آموزه های دینی و باورها و نگرشهای جنسی نادرست و رضایت جنسی، همبستگی منفی و میان سن ازدواج، تحصیلات، تحصیلات همسر، تحصیلات مادر، تحصیلات پدر، تحصیلات مادر همسر، تحصیلات پدر همسر، رضایت از سن ازدواج، تعاملات عاطفی، رضایت از سایر ابعاد زندگی، نحوه اجتماعی شدن، رضایت از وضعیت اقتصادی، رضایت از اختلاف سن و دارا بودن مهارت زندگی همبستگی مثبت وجود دارد.

جدول شماره (۴) رگرسیون Enter متغیرهای حاضر در پژوهش با رضایت جنسی

سطح معناداری	F	مجذور ضریب همبستگی چندگانه	ضریب همبستگی چندگانه
۰/۰۰۰	۲۰/۵۹۵	۰/۵۸	۰/۷۶۲

جدول شماره ۴ نشان می دهد که ضریب همبستگی چندگانه بین متغیرهای حاضر در پژوهش با رضایت جنسی ۰/۷۶۲ و مجذور ضریب برابر با ۰/۵۸ است که نتایج آزمون F یا تحلیل واریانس نشان می دهد که این میزان از R^2 معنادار می باشد.

$$(R^2 : 0/58, F(20/595), P(0/05))$$

جدول شماره (۵) رگرسیون Step wise متغیرهای حاضر در پژوهش با رضایت جنسی

سطح معناداری	F	مجذور ضریب همبستگی چندگانه	ضریب همبستگی چندگانه	گام
0/000	261/736	0/397	0/630	1
0/000	175/442	0/470	0/685	2
0/000	131/804	0/500	0/707	3
0/000	104/986	0/516	0/718	4
0/000	88/272	0/529	0/727	5
0/000	75/482	0/536	0/732	6
0/000	66/267	0/543	0/737	7

جدول شماره (۵) نشان می دهد که در گام هفتم یا نهمی متغیرهای مستقل رضایت از سایر ابعاد زندگی، باورها و نگرشهای جنسی غلط، سن، تحصیلات همسر، رضایت از وضعیت اقتصادی، برداشت نادرست از آموزه های دینی و دارا بودن مهارت زندگی وارد رگرسیون شده اند و توانایی پیش بینی رضایت جنسی را داشته اند که میزان ضریب همبستگی چندگانه در این مرحله برابر ۰/۷۳۷ و مجذور ضریب همبستگی چندگانه برابر ۰/۵۴۳ است که با توجه به آزمون تحلیل واریانس و سطح معناداری بدست آمده این میزان از R^2 معنادار می باشد

$$(R^2 : ۰/۵۴۳, F(۶۶/۲۶۷), P(<۰/۰۵))$$

تحلیل مسیر

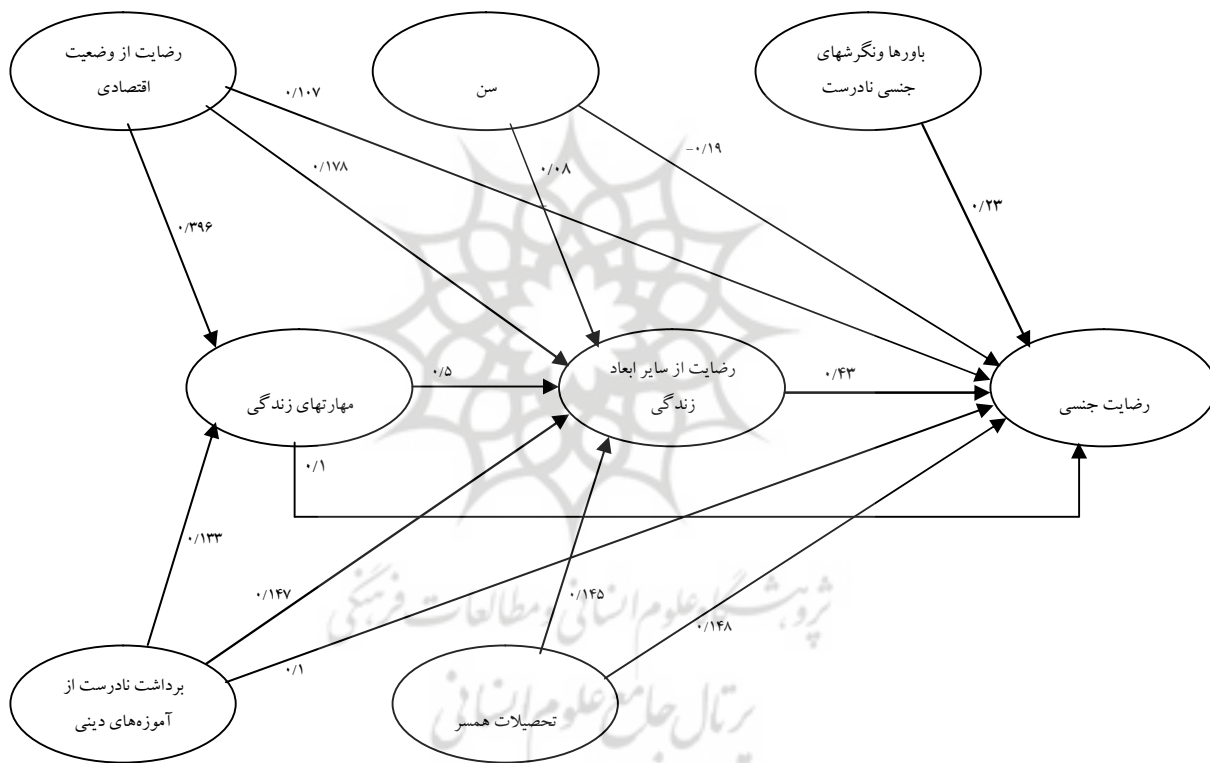
نتایج تحلیل مسیر نشان می دهد که بیشترین تأثیر را بر رضایت جنسی، متغیر مستقل رضایت از سایر ابعاد زندگی دارد که اثر مستقیم آن برابر است با ۰/۴۳ و کمترین تأثیر را بصورت مستقیم متغیر دارا بودن مهارت زندگی با ضریب تأثیر ۰/۱ بر رضایت جنسی دارد. همچنین متغیرهای سن ازدواج، تحصیلات، وضعیت اشتغال، تعداد فرزندان، درآمد خانواده، تحصیلات پدر، تحصیلات مادر، تحصیلات پدر همسر، تحصیلات مادر همسر، اختلاف سن، شیوه های استبدادی و مردسالارانه، فرزندان، تعاملات عاطفی، رضایت از اختلاف سن، رضایت از سن ازدواج و نحوه اجتماعی شدن، تأثیر معناداری بر رضایت جنسی نداشته و از مدل خارج شده اند. مقدار ضریب همبستگی چندگانه در مدل برابر ۰/۷۳۷ است که همبستگی قوی میان متغیرهای مستقل مدل و متغیر رضایت جنسی را نشان می دهد. مقدار ضریب تعیین مدل برابر ۰/۵۴ می باشد. یعنی، ۵۴

۲۱ ..... بررسی جامعه شناختی رضایت زنان از مناسبات زناشویی

درصد از تغییرات متغیر رضایت جنسی توسط تغییرات متغیرهای حاضر در مدل، قابل پیش بینی می باشد. همچنین می توان نتیجه گرفت که ۴۶ درصد از واریانس متغیر رضایت جنسی توسط متغیرهایی که در مدل ما نیامده قابل پیش بینی خواهد بود.

نمودار شماره (۱) مدل تجربی عوامل مؤثر بر رضایت جنسی

نتایج پژوهش

نتایج مرتبط با فرضیات

در بررسی فرضیه اول، نتایج پژوهش نشان داد که رابطه معنادار و منفی میان به کارگیری شیوه های تربیتی استبدادی و مردسالارانه و عدم رضایت جنسی زنان وجود دارد. در نتیجه، فرضیه اول تأیید شد.

در بررسی فرضیه دوم، نتایج پژوهش نشان داد که رابطه معنادار و مثبت میان نحوه اجتماعی کردن دختران و میزان رضایت جنسی آنان وجود دارد. بدین معنا که هر چه فرایند اجتماعی شدن دختران به شکل صحیحتری انجام شود، رضایت جنسی آنان بیشتر خواهد بود. در نتیجه، فرضیه دوم تأیید شد.

در بررسی فرضیه سوم، نتایج پژوهش نشان داد که رابطه معناداری میان وجود مهارتهای زندگی در زنان و مردان و میزان رضایت جنسی زنان وجود ندارد. در نتیجه، فرضیه سوم تأیید نشد.

در بررسی فرضیه چهارم، نتایج پژوهش نشان داد که رابطه معناداری میان وجود آموزش های جنسی به موقع به زنان و مردان و میزان رضایت جنسی آنان وجود ندارد. در نتیجه، فرضیه چهارم تأیید نشد.

در بررسی فرضیه پنجم، نتایج پژوهش نشان داد که رابطه معنادار و مثبت میان نحوه اجتماعی کردن دختران و میزان رضایت جنسی آنان وجود دارد. در نتیجه، فرضیه پنجم تأیید شد.

در بررسی فرضیه ششم، نتایج پژوهش نشان داد که رابطه معنادار و منفی میان نحوه اجتماعی کردن دختران و میزان رضایت جنسی آنان وجود دارد. در نتیجه، فرضیه ششم تأیید شد.

در بررسی فرضیه هفتم، نتایج پژوهش نشان داد که رابطه معنادار و مثبت میان تحصیلات، تحصیلات همسر، سن ازدواج و تعداد فرزندان و رضایت جنسی و رابطه معنادار و منفی میان سن و رضایت جنسی وجود دارد. اما میان درآمد و اشتغال و رضایت جنسی رابطه معناداری وجود ندارد. در نتیجه، فرضیه هفتم در ارتباط با متغیرهای تحصیلات، تحصیلات همسر، سن، سن ازدواج و تعداد فرزندان، تأیید و در ارتباط با متغیرهای درآمد و اشتغال، تأیید نشد.

در بررسی فرضیه هشتم، نتایج پژوهش نشان داد که رابطه معنادار و مثبت میان تعاملات عاطفی میان زوجین و رضایت جنسی زنان وجود دارد. در نتیجه فرضیه هشتم تأیید شد.

در بررسی فرضیه نهم، نتایج پژوهش نشان داد که رابطه معنادار و منفی میان میزان اختلاف سنی زوجین و رضایت جنسی زنان وجود دارد. در نتیجه فرضیه نهم تأیید شد.

در بررسی فرضیه دهم، نتایج پژوهش نشان داد که رابطه معنادار و مثبت میان میزان رضایت از سایر ابعاد زندگی و رضایت جنسی زنان وجود دارد در نتیجه فرضیه دهم تأیید شد.

در بررسی فرضیه یازدهم، نتایج پژوهش نشان داد که رابطه معنادار و منفی میان وجود نگرش و باورها و آموخته های نادرست نسبت به امور جنسی و میزان رضایت جنسی زنان وجود دارد در نتیجه فرضیه یازدهم تأیید شد.

نتایج مربوط به پرسشنامه ها

۱۶/۲٪ زنان ابراز کرده اند که معمولاً پس از برقراری رابطه جنسی با همسر خود، احساس گناه می کنند. ۸۷/۸٪ زنان ابراز کرده اند که معتقدند، رضایت از رابطه جنسی در زندگی بسیار مهم و در چگونگی رابطه بسیار تعیین کننده است. ۸۱/۲٪ زنان ابراز کرده اند که معتقدند، ابراز نیازها و توقعات جنسی شان به همسر، باعث پویایی رابطه و دستیابی آنها به اوج لذت جنسی می شود. ۶۳/۵٪ زنان ابراز کرده اند که معتقدند، زن و شوهر حق هرگونه بهره جنسی از هم را دارند. ۷۶٪ زنان ابراز کرده اند که معتقدند، نگاه به اندامهای جنسی همسر بسیار طبیعی است. ۲۲/۸٪ زنان ابراز کرده اند که معتقدند، زنان بهتر است در رابطه جنسی خود را مشتاق نشان ندهد و پیشقدم نباشد. ۱۴/۳٪ زنان ابراز کرده اند که پس از بدنی آمدن آخرین فرزندشان ترجیح می دهند رابطه جنسی کمتری با همسرشان داشته باشند. ۵۸/۵٪ زنان ابراز کرده اند که معتقدند، یک زن باید هم در رابطه جنسی با همسر خود و هم در ارتباطات اجتماعی با مردان بیگانه حیا داشته باشد. ۹۲٪ زنان ابراز کرده اند که معتقدند، ارضاء نیاز جنسی زنان بسیار اهمیت دارد. ۸۴/۳٪ زنان ابراز کرده اند که معتقدند، زنان همانند مردان حق التذاذ جنسی دارند. ۸۵/۲٪ زنان ابراز کرده اند که معتقدند، زنان باید در خانه برای همسرانشان آرایش کنند و لباسهای خواب بدن نما و تحریک کننده بپوشند. ۲۸/۶٪ زنان ابراز کرده اند که در مورد رابطه جنسی با همسر خود توافق ندارند.

۲۹/۴٪ زنان ابراز کرده اند که از میزان ابراز عشق و محبت پیش از نزدیکی از سوی همسرشان رضایت ندارند. ۳۰/۶٪ زنان ابراز کرده اند که اغلب از برقراری رابطه جنسی با همسرشان، لذت نمی برند. ۶۱٪ زنان ابراز کرده اند که بدنبال یافتن راههایی هستند تا روابط جنسیشان را جالبتر و لذت بخش تر سازد. ۳٪ زنان معتقد بودند که زنان نباید نیاز جنسی خود را به همسر خود ابراز

کنند. ۴۶٪ معتقد بودند که زنان باید نیاز جنسی خود را بصورت غیر مستقیم با روشهایی مانند نزدیک شدن به همسر، پوشیدن لباسهای محرک، آرایش محرک و غیره ابراز کنند. ۲۹٪ افراد ابراز کردند بدلیل نداشتن تجربه ای در این زمینه و اهمیت ندادن به آن نظری نمی دهند و ۲۲٪ نیز معتقد بودند که زنان باید با صراحت نیاز جنسی خود را ابراز کند. ۲/۲٪ از زنان ابراز نموده اند که آگاهیهای جنسیشان را از طریق تجربی بدست آورده اند. ۸/۵٪ از طریق مطالعه کتاب، ۴/۱٪ از طریق خانواده، ۲/۹٪ از طریق دوستان، ۰/۷٪ از طریق اینترنت و ۰/۳٪ از طریق مشاوره های خصوصی آگاهیهای جنسیشان را بدست آورده اند.

نتایج مربوط به مصاحبه

نتایج پژوهش نشان می دهد که زنان نمونه مورد بررسی از سطح رضایت جنسی مطلوبی برخوردار می باشند که این یافته با بسیاری از یافته ها و نشانه هایی که در مورد وجود نارضایتی جنسی، مغایر می باشد. لذا برای یافتن ابعاد پنهان رضایت جنسی زنان از روش مصاحبه در کنار پرسشنامه ها استفاده شد (۴۰ پرسشنامه با مصاحبه پر شد) که نتایج آن نشان می دهد در بسیاری از موارد پژوهشگر نتوانسته به پاسخ واقعی سؤالات مربوط به رضایت جنسی دست پیدا کند. نتایج کار میدانی به شرح زیر می باشد:

درصدی از زنان اطلاعات مربوط به رابطه جنسی با همسر خویش را جزء اسرار زندگی شان دانسته و از دادن پاسخ واقعی به سؤالات اجتناب می ورزند.

برخی از زنان نیز علی رغم وجود مشکلات فراوان در روابط جنسی با همسرشان ترجیح می دهند مشکلات را کتمان کنند و وانمود کنند که رابطه بسیار مطلوبی دارند. در نتیجه این گروه نیز جوابهای واقعی در اختیار پژوهشگر نمی گذارند.

گروه دیگری از زنان که به نظر می رسد درصد قابل توجهی از زنان ایرانی را تشکیل دهند، برداشت درستی از رضایت جنسی ندارند و عمیقاً درگیر باورها و نگرشهای نادرست جنسی می باشند. این گروه را می توان در سه زیر گروه تقسیم بندی کرد:

زیر گروه اول، رضایت جنسی را در این می دانند که روابط جنسی برایشان در زندگی بصورت یک مسئله در نیامده و با هر گونه شرایطی در این زمینه خود را وفق داده اند.

زیر گروه دوم، بدنبال دوست داشته شدن توسط همسر هستند و چون رابطه جنسی را دوست داشته شدن خود توسط همسر می دانند، از رابطه جنسی اظهار رضایت می کنند.

۲۵..... بررسی جامعه شناختی رضایت زنان از مناسبات زناشویی

زیر گروه آخر رضایت جنسی خود را در این می بینند که بتوانند همسرشان را در رابطه جنسی، ارضاء نمایند و رضایت جنسی همسر برایشان رضایت جنسی بدنبال دارد. با توجه به مواردی که ذکر شد، میانگین بالای رضایت جنسی در زنان نمونه مورد بررسی تبیین می شود.

پیشنهادها

مهمترین پیشنهاد این پژوهش، آموزش مهارتهای زندگی و مهارتهای ارتباطی به افراد در همه سنین و آموزش جنسی به زوجین و افراد در شرف ازدواج می باشد.

منابع

- آبوت، پاملا؛ و کلر والاس (۱۳۸۰). **جامعه شناسی زنان**. ترجمه منیژه نجم عراقی. تهران: نشر نی، اوحدی، بهنام (۱۳۸۴). **تمایلات و رفتارهای جنسی طبیعی و غیر طبیعی انسان**. تهران: نشر صادق هدایت، ایازی، رزیتا (۱۳۸۲). "بررسی تأثیر رضایت جنسی بر رضایت زناشویی در مراجعین به درمانگاههای آموزشی شهر اراک". پایان نامه کارشناسی ارشد. تهران: دانشکده علوم پزشکی تهران.
- حبیب پور، کرم؛ و رضا صفری (۱۳۸۸). **راهنمای جامع کاربرد SPSS در تحقیقات پیمایشی**. تهران: لویه؛ متفکران، خوش کام، سیمین (۱۳۸۲). "بررسی رابطه میان شیوه های مقابله با استرس و رضایتمندی زناشویی و مقایسه آن در زنان متأهل شاغل و خانه دار شهر اصفهان". پایان نامه کارشناسی ارشد رشته مشاوره، تهران: دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی دانشگاه الزهرا.
- ساکي، کوروش؛ و بحرینیان، عبدالحمید (۱۳۷۸). "اختلال عملکرد جنسی در یک جمعیت از جامعه ایرانی". **مجله غدد درون ریز و متابولیسم دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی**. سال اول، شماره ۴.
- سرایي، حسن (۱۳۷۲). **نمونه گیری در تحقیق**. تهران: نشر سمت، شفیع آبادی، عبد...؛ و ناصری، غلامرضا (۱۳۸۵). **نظری های مشاوره و روان درمانی**. تهران: انتشارات مرکز نشر دانشگاهی، شکرالهی، پیمان (۱۳۷۵). "بررسی شیوع و برخی عوامل مستعد کننده فردی نارسائیهای کنش جنسی در خانم های مزدوج مراجعه کننده به مراکز بهداشت و درمان منتخب دانشگاه علوم پزشکی تهران". پایان نامه کارشناسی ارشد مامانی. تهران: دانشگاه علوم پزشکی تهران، غلامی، یوسف (۱۳۷۷). **بی میلی جنسی در بانوان**. تهران: نشر راضیه، فروید، زیگموند (۱۳۴۳). **سه رساله درباره تئوری میل جنسی**. ترجمه هاشم رضی. تهران: نشر آسیا، کجباغ، محمد باقر (۱۳۸۱). **روانشناسی رفتار جنسی**. تهران: نشر روان،

۲۶.....پژوهش نامه علوم اجتماعی، سال دوم، شماره سوم، پاییز ۱۳۸۷

گودرزی، سیمین (۱۳۸۶). "اثر بخشی سکس درمانی با رویکرد شناختی- رفتاری بر کژکاریهای جنسی زنان". پایان نامه کارشناسی ارشد، تهران: دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات.

نصری، فخرالسادات (۱۳۸۶). "بررسی جامعه شناختی ابعاد جنسیتی فرزندمداری در خانواده های ایرانی". پایان نامه کارشناسی ارشد رشته مطالعات زنان، تهران: دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد واحد علوم و تحقیقات.

هاشمی فرد، الف (۱۳۷۱). **مسائل و اختلالات جنسی در زن و مرد**. تهران: نشر چهر،

هورنای، کارن (۱۳۶۹). **شخصیت عصبی زمانه ما**. ترجمه جعفر مصفا. تهران: نشر گفتار،

Bronstein, p.h.(1981). "clinical treatment of marital dysfunction: a multiple-baseline analyze". **Behavioral assessment**.

Gerrand M.(1980). "sex guilt and attitudes toward sex in sexually active and inactive female college students". **J pres assess**. 44(3).

Propper ,s and Brown RA. (1968). "moral reasoningparental sex attitudes and sex guilt in femaile college students". **Archive sex behavior**.15(4).

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی